Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulu inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 170. Braşovŭ, Mercurĭ, 4 (16) Augustŭ 1893.

Mărturisirĭ interesante.

Voimŭ sĕ urmărimŭ aḑĭ firele destăinuirilorŭ făcute cu privire la acţiunea secretă, întreprinsă în numele stângei estreme maghiare pe lângă bărbaţii de statŭ din Petersburgŭ.

Corifeii stângei estreme s'au lăpădatŭ unulŭ după altulŭ de Rimler şi au desavuatŭ memorandulŭ, ce l'a presentatŭ elŭ în numele partidei sale, Ruşilorŭ.

La declaraţiunile lui Carolŭ Eötvös, conte Gabriel Karolyi şi Ludovicŭ Hentaller, rĕspunde acum în „Pesti Naplo“ deputatulŭ Dionisie Pazmandy, făcêndŭ unele mărturisirĭ fórte interesante.

Pazmandy constată mai întâiu în scrisórea sa, că de 20 de anĭ elŭ luptă în contra strînsei amiciţie cu Germania şi că faţă cu influinţa esclusivă germană caută puncte de razimŭ contrare pentru patria sa. Este convingerea lui, că tripla alianţă ne causéză mare pagubă, ne impune marĭ jertfe în avere şi sânge şi că, din punctulŭ sĕu de vedere, Germania, posiţia de putere mare germană şi intoleranţa rassei germane suntŭ cele mai marĭ piedecĭ pentru nisuinţele de independenţă ale Ungurilorŭ. Antipatia lui faţă cu Germania şi simpatia lui faţă cu Francia totdéuna a arătat'o pe faţă.

De aci urméză, ḑice elŭ, că a căutatŭ necurmatŭ sĕ găséscă unŭ *modus vivendi* cu Rusia. N'a voitŭ nicĭ-odată sĕ încheiă o alianţă ruso-maghiară, dér a credutŭ şi crede a fi necesarŭ de a câştiga poporulŭ rusescŭ, conducĕtorulŭ celorŭ 140 milióne Slavĭ ce încunjură pe Ungurĭ, pentru idea de statŭ maghiarŭ. După a lui părere sórtea Ungariei atêrnă dela modulŭ cum va puté ea sĕ deslege cestiunea slavă.

Elŭ respectéză părerile acelora, carĭ credŭ, că Viena şi Berlinulŭ vorŭ suferi măcarŭ, ca Ungaria cu supremaţia rassei maghiare sĕ devină unŭ statŭ independentŭ — dér pretinde totŭ asemenea şi respectarea părerilorŭ sale contrarie.

După acéstă întroducere Pazmandy trece la detailurĭ. Recunósce că Rimler n'a avutŭ mandatŭ dela partida stângei estreme, dér critică acea parte a declaraţiei contelui Gabriel Karoly, în care acesta se preface a nu sci nimicŭ de nisuinţele de feliulŭ celorŭ din cestiune. Le revócă în memoriă celorŭ ce acum se lapĕdă de tóte, următórele fapte caracteristice:

„Este faptŭ“ — ḑice Pazmandy — „că atâtŭ Gabriel Karolyi, câtŭ şi Hentaller şi încă şi alţii de partida independenţilorŭ încă de multŭ au pututŭ trece ca contrarĭ ai triplei alianţe. Este faptŭ, că noi amŭ avutŭ cu Pichon şi Rimler o convorbire privitóre la desfiinţarea triplei alianţe. Este faptŭ, că eu amŭ scrisŭ în fóia lui Hentaller înainte cu câtĭ-va anĭ la cererea lui doi articulĭ asupra împăciuirei ungaro-rusescĭ. Este faptŭ, că noi trei amŭ statŭ bunĭ pentru Rimler până la suma de câteva sute florinĭ şi că plătimŭ din ea şi acuma. Este faptŭ, că s'a datŭ în onórea lui Pichon în otelulŭ „Hungaria“ o cină, la care amŭ fostŭ de faţă 15 (deputaţĭ) şi că cu ocasiunea acésta contele Gabriel Karolyi a ţinutŭ unŭ grandiosŭ toastŭ în contra triplei alianţe şi pentru amiciţia cu Francia. Este faptŭ că câte-va ḑile după aceea s'au întrunitŭ vre-o 40 deputaţĭ la unŭ alŭ doilea banchetŭ în otelulŭ „Iägerhorn“, când s'au rostitŭ aicĭ 50 de toaste fulminante pentru Francia şi ne-amŭ declaratŭ cu aderenţĭ a unei nouĕ direcţiunĭ politice. Este faptŭ că unŭ membru alŭ partidei a declaratŭ înaintea nóstră, că la viitórea desbatere budgetară va pune cestiunea unei eventuale apropiărĭ de Rusia. Şi în fine este faptŭ că C. Eötvös în manifestulŭ nostru electoralŭ dela 1892 a primitŭ pasagiulŭ „că susţinerea triplei alianţe este a se lua în seriósă consideraţiune...“ Nu mergŭ mai departe. De aicĭ fiăcare póte sĕ judece, întru câtŭ eu stau isolatŭ cu politica mea esterióră!....

Aceste mărturisirĭ ale deputatului kossuthistŭ suntŭ preţióse şi instructive. Le recomandămŭ deosebitei atenţiunĭ a foilorŭ germane, carĭ, cu puţină escepţiune, şĭ-au alesŭ ca problemă de a lua în apĕrare nisuinţele suprematiste ale Maghiarilorŭ faţă cu celelalte naţionalităţĭ din statulŭ ungarŭ, a le lua în apĕrare sacrificândŭ chiar şi interesele naţionale ale Germanilorŭ din acestŭ statŭ, şi tóte acestea pe cuvêntulŭ, că Maghiarii suntŭ celŭ mai credinciosŭ antepost al puterii germane în Europa centrală, că suntŭ stêlpii triplei alianţe în Austro-Ungaria!....

Foile germane despre noi.

De unŭ timpŭ încóce pressa germană se ocupă érăşi mai multŭ cu afacerile nóstre ale Românilorŭ. In pressa acésta înse suflă astăḑĭ alte vênturĭ şi mai recĭ şi mai streine, ca altădată. Prilegiu la acéstă manifestaţiă a „prietiniei“ pressei germane, a dat'o pe lângă conferenţa română şi broşura „Politikai szédelgés“ a renegatului Moldován Gergely.

„Leipziger Tageblatt“, scrie din incidentulŭ acesta următórele:

Moldován a ruptŭ ţĕsătura de minciunĭ după care s'a ascunsŭ marele patriotŭ românŭ Raţiu şi soţĭ; elŭ a rupt'o cu mână cutezătóre, reducêndŭ la adevĕrata lorŭ valóre acusele mincinóse ale Memorandului despre „tirănia maghiară“, carĭ ţintescŭ a seduce strĕinătatea. Nimicŭ nu ilustréză mai drasticŭ pretinsa apăsare a Românilorŭ, decâtŭ împrejurarea, că Românii, sub scutulŭ constituţiei ungurescĭ, au pututŭ ţiné o adunare monstră, în acésta au pututŭ sĕ agiteze după bunulŭ lorŭ placŭ contra puterii de statŭ maghiarŭ şi au pututŭ păşi la alianţă cu Slovacii, alianţă, care are dreptŭ scopŭ declaratŭ a descompune statulŭ maghiarŭ. Proclamarea alianţei slave, care şĭ-a pusŭ de ţintă nimicirea triplei alianţe, póte încă sĕ coste multŭ pe d-lŭ Raţiu şi soţĭ (Mĕi, mĕi! — Trad.) Faţă cu aceste elemente e de lipsă cea mai mare trezviă, şi unde e necesarŭ, este corectă apĕrarea cea mai energică. Până când Românii nu se vorŭ elibera de influenţa hypnotică a actualilorŭ conducĕtorĭ, până atuncĭ, — după judecata tuturorŭ acelora, carĭ suntŭ întroduşĭ în situaţia politică a Ungariei — despre o înţelegere cu ei nicĭ vorbă nu póte fi.

O altă fóiă germană, *„Frankfurter Zeitung“* care încă se arată fórte „prietinósă“ Românilorŭ, ḑice între altele:

Regretămŭ, că broşura lui Moldován, conformŭ scrierilorŭ române agitătóre, n'a fostŭ tradusă în tóte limbile culte, fiind-că chiar în Ungaria însaşĭ nime nu mai are lipsă sĕ fiă lămuritŭ asupra acestorŭ domnĭ („agitorii“ românĭ). Numita fóiă reproduce apoi din broşura lui Moldován câte-va pasage, în carĭ se arată câte „jertfe“ aduce Ungaria pe terĕmulŭ culturalŭ pentru Românĭ. Poporaţia română din Ungaria s'a sporitŭ în anii din urmă cu mai multe sute de miĭ, şi ómenii aceştia totuşĭ de plângŭ de apăsare, pe când poporulŭ românŭ, acasă, în România, (După teoria scrintită a fóiei germane, noi Românii din Transilvania şi Ungaria, nu suntemŭ „acasă“, în patria nóstra — Trad.) o $^1/_2$ milionŭ de jidanĭ suntŭ lipsiţĭ de drepturĭ politice, pentru-că suntŭ jidanĭ. Scopulŭ acestei agitaţii, după mărturisirea lui Papiu (Ilarianu), fundatorulŭ ideilorŭ daco-române, este luarea Transilvaniei şi ruperea ei de către Ungaria. Europa — sfîrşesce „prietina“ nóstră germană — ar trebuì sĕ fiă órbă, décă ar sprigini astfelŭ de tendinţe, chiarŭ şi numai moralicesce.

Cevaşĭ mai domolŭ se esprimă despre mişcarea de naţionalitate *„Hamburger Nachrichten“*. Ea scrie între altele:

Este esagerată pĕrerea, că mişcările de naţionalitate din Ungaria arŭ cuprinde în sine periculŭ seriosŭ pentru rassa domnitóre maghiară. Cu tóte aceste dămŭ órecare atenţiune mişcărei, şi din apariţiunile ei de până acuma cercurile influente din Budapesta potŭ scóte învĕţătura, că trebue sĕ se împace cu elementele mai moderate a naţionalităţilorŭ. Astăḑĭ, ce-i dreptŭ, suntŭ neliniştiţĭ numai Românii şi Slovacii, dér nime nu póte chezăşui, că în celŭ mai apropiatŭ viitorŭ nu se vorŭ mişca şi Sêrbii. Causele principale ale mişcării de naţionalitate suntŭ succesele federaliştilorŭ slavĭ din Austria, carĭ au încuragiatŭ şi pe Slavii din Ungaria. Maghiarii şi-arŭ asigura mai bine posiţia lorŭ supremаtistă, décă şi-arŭ câştiga elementele mai moderate prin aplicarea legei de naţionalitate.

Ḑiarulŭ *„Post“* din Berlinŭ scrie asupra mişcării române următórele:

„Aşa numita conferenţă română din Sibiiu a aflatŭ deosebită atenţiune şi în strĕinătate, póte mai multŭ decâtŭ merită. Românii au adoptatŭ metoda de-a striga în lume, că Ungaria îi strîmtoréză politicesce şi naţionalicesce, că suntŭ asupriţi şi asupriţii totdéuna află ascultare. Astfelŭ şi unele ḑiare din Germania au datŭ guvernului ungurescŭ sfatulŭ, de sigurŭ binevoitorŭ, ca sĕ facă pace cu Românii, sĕ se împăciuéscă cu ei. Dér durere, ḑiarele amintite n'au arĕtatŭ cu cine se încheie guvernulŭ ungurescŭ acéstă pace? Dóră cu acea Românime, care négă basa constituţiei, n'alege deputaţĭ în parlamentŭ şi în generalŭ se lapĕdă de statulŭ ungarŭ? Aceştĭ ómenĭ nicĭ nu se gândescŭ de-a face pace cu Ungaria, ci lorŭ le ardŭ călcâiele sĕ ésă din Ungaria. Totŭ aşa de bine s'ar puté sfătui guvernulŭ germanŭ sĕ se împace cu partida francesă în Alsaţia şi Lotaringia, cum se póte recomanda guvernului ungurescŭ, de-a se înţelege cu domnii Raţiu şi soţĭ. Cu Saşii din Ardealŭ, carĭ au fostŭ destulŭ în oposiţiune, guvernulŭ ungarŭ a pututŭ sĕ ajungă la unŭ „modus vivendi“; căcĭ Saşii ardelenĭ n'au părăsitŭ nicĭ odată terenulŭ constituţiei. Cu Românii guvernulŭ ungurescŭ, orĭ ce nume ar purta elŭ, va fi totdéuna gata a se 'nţelege, îndată ce va afla o partidă română moderată, care ar sta pe basa legii. Astăḑĭ nu esistă o asemenea partidă. Conducĕtorii de aḑĭ ai Românimei din Ungaria au chiar de gândŭ se încheie o alianţă cu Cehii tinerĭ şi pentru-că aceştia pretindŭ, ca basa orĭ cărei legăturĭ, oposiţiune în contra triplei alianţe, Românii din Ungaria suntŭ gata, de-a primi în programulŭ lorŭ resistenţa în contra triplei alianţe. „Mai bine Ruşĭ, decâtŭ Ungurĭ,“ ḑise Dr. Raţiu, şi trecŭ apoi în tabĕra contrarilorŭ triplei alianţe. Pressa germană va cunósce din acéstă singură trăsătură, ce soiu de politicĭ suntŭ aceia, cărora le-a datŭ până acuma dovеḑĭ nemeritate ale simpatiei sale“.

CRONICA POLITICA.

— 3 (15) Augustŭ.

„Neues Pester Journal“, vorbindŭ despre demonstraţiunile dela Oradea mare, face elogiurĭ poporului maghiarŭ, care în consciinţa suveranităţii şi a hegemoniei sale n'are lipsă sĕ se dimită la scandale de stradă. Şi décă totuşĭ au demonstratŭ la Turda şi Oradea, acésta arată iritaţiunea supremŭ, ce domnesce la poporulŭ maghiară faţă de acei „câţĭva“ agitatorĭ. Masele cele marĭ ale poporaţiunei române nu multŭ 'şĭ batŭ capulŭ — ḑice fóia jidană — cu visurile daco-române propagate de câţĭva popĭ, dascălĭ şi advocaţĭ. — „Pester Lloyd“ ḑice într'unŭ articulŭ de fondŭ, că sĕ se aştepte sentinţa judecătorului, care va arăta, décă este Episcopulŭ vinovatŭ séu nu. Desapróbă scandalurile din Oradea mare.

Sub titlulŭ „agitaţiune de naţionalitate“, „Egyetértés aduce scirea din Roma, că o fóiă clericală italiană, care stă în intime legăturĭ cu cercurile din Vaticanŭ, „Moniteur de Rome“, îndémnă pe catolicii din Austro-Ungaria sĕ sprijinéscă tendinţele Slavilorŭ, Românilorŭ şi Rutenilorŭ, şi sĕ caute în tóte aceste popóre aliaţĭ în lupta contra liberalismului.

Cetimŭ în „Figaro“ dela 9 Augustŭ, într'o scrisóre adresată din Viena. „Aicĭ — ḑice scrisórea între altele — nu suntŭ prea îndestuliţĭ cu prinţulŭ Bismarck. In fiăcare véră 'lŭ apucă o adevĕrată mâncărime de vorbă; atuncĭ ţine discursurĭ pretutindenea: în grădina sa, pe la gare, de pe balcónele hotelurilorŭ, şi în alocuţiunile sale nu întârḑie nicĭ odată de a ḑice unŭ cuvêntŭ neplăcutŭ la adresa Austro-Ungariei. A-i crede, că de arŭ avé putere ar distruge alianţa austro-germană creată tocmai de dênsulŭ. De unŭ timpŭ încóce — ḑice „Figaro“ — atacă cu multă vehemenţă tratatulŭ de comerciu făcutŭ anulŭ trecutŭ între cele douĕ imperii. Bismarck ţine, că acestŭ tratatŭ aduce prea multe avantagii